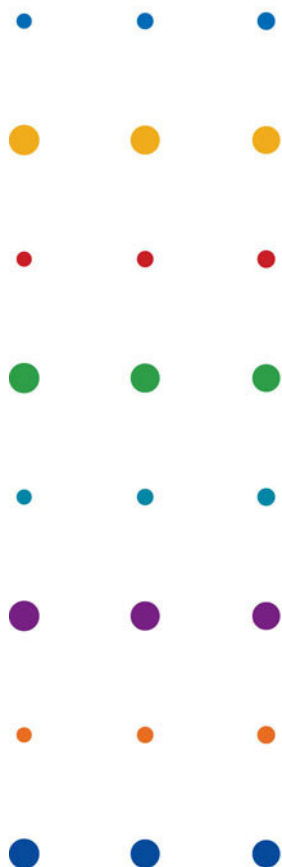

Grond- en hemelwaternotitie gemeente Haren

Verbreidingsmodule van het GRP Haren 2010 t/m 2014

Definitief voorstel

Gemeente Haren

Maart 2012
Definitief

Grond- en hemelwaternotitie
gemeente Haren
*Verbreidingsmodule van het GRP
Haren 2010 t/m 2014*

Definitief voorstel

dossier : BA7587

registratienummer : LW-DE20110258-MSW

versie : 3

Gemeente Haren

Maart 2012

Definitief

INHOUD**BLAD**

1	INLEIDING	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Doel	2
1.3	Afbakening	2
1.4	Procedure	2
1.5	Geldigheidsduur	2
1.6	Leeswijzer	3
2	UITGANGSPUNTEN VERBREDING GRP	4
2.1	Zorgplichten voor hemelwater en grondwater	4
2.2	Gemeentelijk rioleringsplan Haren 2010 t/m 2014	5
2.3	Aandachtspunten bij drinkwaterwinningen	5
3	HUIDIGE SITUATIE VERSUS GEWENSTE SITUATIE	6
3.1	Hemelwater	6
3.1.1	Regels, toezicht en stimuleren goed gebruik	6
3.1.2	Hemelwateroverlast	7
3.1.3	Hemelwater bij nieuwbouw	7
3.2	Grondwater	8
3.2.1	Aanwezige voorzieningen voor grondwater	8
3.2.2	Loketfunctie	8
3.2.3	Grondwateroverlast	9
4	STRATEGIE	11
4.1	Invulling hemelwaterzorgplicht	11
4.1.1	Voortzetten hemelwaterbeleid bestaande bebouwing	11
4.1.2	Voortzetten hemelwaterbeleid bij nieuwbouw	11
4.1.3	Verbeteren inzicht in afvoercapaciteit	12
4.2	Invulling grondwaterzorgplicht	13
4.2.1	Verankeren grondwaterbeleid bij bestaande bebouwing	13
4.2.2	Verankeren grondwaterbeleid bij nieuwbouw	15
4.2.3	Verbeteren inzicht in grondwatersituatie	15
4.2.4	Waterloket	15
4.3	Samenvatting maatregelen	16
5	COLOFON	17

BIJLAGEN

1. Aanvullende functionele eisen voor grond- en hemelwater

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) Haren is eind 2009 vastgesteld en heeft een looptijd tot en met 2014. Met de invoering van de zorgplichten voor grond- en hemelwater heeft de gemeente er per 1 januari 2008 nieuwe taken bij gekregen. Bij het opstellen van het vigerende GRP is nog geen beleidsmatige invulling gegeven aan deze nieuwe gemeentelijke zorgplichten. Uiterlijk tot 1 januari 2013 heeft de gemeente de tijd om het beleid voor de nieuwe zorgplichten in het GRP te verankeren in een zogenaamd "verbreed GRP".

1.2 Doel

Deze notitie geeft invulling aan het gemeentelijke beleid ten aanzien van de hemelwaterzorgplicht en grondwaterzorgplicht. Deze notitie is een onderdeel van het Gemeentelijk Rioleringsplan Haren 2010 t/m 2014 en is als losse module vastgesteld.

1.3 Afbakening

Wij hebben er (in het vigerende GRP) bewust voor gekozen om geen volledig verbreed GRP op te stellen, maar het GRP 2010 t/m 2014 aan te vullen met deze grond- en hemelwaternotitie. Deze notitie zal door de gemeenteraad worden vastgesteld.

Basis van het beleid voor de grondwaterzorg is een analyse van de grondwaterhuishouding op basis van de binnen de gemeente beschikbare kennis. Voor de invulling van het hemelwaterbeleid is uitgegaan van het reeds ingezette afkoppelbeleid. Aanvullende hydraulische berekeningen zijn in dit kader niet uitgevoerd.

De benodigde middelen voor de huidige activiteiten op het gebied van afvalwater en hemelwater zijn meegenomen in het huidige GRP. Deze worden daarom in deze notitie buiten beschouwing gelaten. De aanvullende activiteiten en maatregelen voor de hemel- en grondwaterzorgplicht (die uit deze notitie volgen) leiden nauwelijks tot onvoorziene kosten en hebben derhalve geen effect op de ontwikkeling van de rioolheffing (enkel in benodigde personele capaciteit).

1.4 Procedure

Deze verbredingsmodule maakt onderdeel uit van het Gemeentelijk Rioleringsplan Haren 2010 t/m 2014. De notitie wordt door de gemeenteraad vastgesteld en wordt ter informatie naar het waterschap en de provincie gestuurd.

1.5 Geldigheidsduur

Met het vaststellen van deze grond- en hemelwaternotitie is de looptijd aangehouden van het huidige GRP Haren. Dit betekent dat het beleid geldig is tot en met 2014. Daarna wordt een verbreed GRP opgesteld met daarin de beleidskeuzes en uitwerkingen van de drie gemeentelijke zorgplicht (afvalwater, hemelwater en grondwater).

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staan de belangrijkste uitgangspunten waar bij het formuleren van doelen voor grond- en hemelwater rekening mee moet worden gehouden (*wat moeten we?*). In hoofdstuk 3 staat hoe we nu invulling geven aan hemel- en grondwaterzorgplicht en wat de doelen zijn voor de toekomst (*hoe doen we het nu?* en *wat willen we bereiken?*). De strategie om de doelen te bereiken (*wat moeten we doen?*) staan in hoofdstuk 4

2 UITGANGSPUNTEN VERBREDING GRP

2.1 Zorgplichten voor hemelwater en grondwater

Gemeenten hadden tot enkele jaren geleden alleen de zorgplicht voor het inzamelen en transporteren van afvalwater en overtollig hemelwater (art. 10.33 Wm). Met de inwerkingtreding van de 'Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken', kortweg 'Wet gemeentelijke watertaken', per 1 januari 2008 is de gemeentelijke zorgplicht verbreed en behelst nu:

1. De doelmatige inzameling en het transport van het stedelijke afvalwater (huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, eventueel gemengd met hemelwater of grondwater), dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen;
2. De doelmatige verwerking van afvloeiend hemelwater;
3. Het in openbaar gemeentelijk gebied treffen van doelmatige maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken

De gemeentelijke zorgplichten voor hemelwater en grondwater zijn na invoering van de Waterwet in deze wet opgenomen (art. 3.5 en 3.6) en zijn gericht op de bescherming van de volksgezondheid, droge voeten en een goede waterkwaliteit.

Invullen van de hemelwaterzorgplicht

De zorg voor hemelwater is door de gemeente Haren reeds meegenomen bij het opstellen van het huidige GRP 2010 t/m 2014. Daarnaast wordt vanuit de Wet gemeentelijke watertaken gevraagd ten aanzien van hemelwater de volgende onderdelen toe te voegen aan het GRP:

- Definitie van de verantwoordelijkheid van particulier bij verwerken van hemelwater op eigen perceel;
- Definitie van de verantwoordelijkheid van de gemeente bij het verwerken van overtollig hemelwater;
- Eventueel voorwaarden (kwantitatief en kwalitatief) aan het door particulieren aangeboden hemelwater.

Invullen van de grondwaterzorgplicht

Voor de grondwaterzorg heeft de gemeente Haren nog geen gemeentelijk beleid geformuleerd. De doelen en het toetsingkader voor het verwerken van grondwater dienen daarom met deze notitie aan het GRP 2010 t/m 2014 toegevoegd te worden. Vanuit de Waterwet wordt van ons gevraagd in het beleid duidelijkheid te geven op de volgende punten:

- Definiëren van de verantwoordelijkheid van de particulier bij het bestrijden van grondwateroverlast op eigen perceel.
- Stellen van voorwaarden bij aanbieden van grondwater dat de particulier niet redelijkerwijs op zijn eigen terrein kan verwerken (overtollig grondwater).
- Aangeven wanneer overtollig grondwater valt onder de gemeentelijke zorgplicht.

2.2 Gemeentelijk rioleringsplan Haren 2010 t/m 2014

Voor het afkoppelen van hemelwater van de riolering hebben wij in het vigerende GRP 2010 t/m 2014 onze uitgangspunten geformuleerd. De gemeente Haren is voornemens bij rioolvervangingen een gescheiden stelsel aan te leggen. De huidige gemengde rioolbuis voor de afvoer van regen- en afvalwater wordt vervangen voor twee buizen, te weten één voor afvalwater en één voor regenwater.

Afkoppeling van verhard oppervlak en de aanleg van een dubbel rioolstelsel kost meer dan enkel het vervangen van de bestaande voor een nieuwe gemengde rioolbuis.

Uitgangspunten bij afkoppeling:

- In circa 50% van de gevallen zal afkoppeling haalbaar zijn, waardoor **in een cyclus van 50 à 60 jaar** de helft van het totaal afvoerend oppervlak afgekoppeld wordt. Dit komt overeen met grofweg **65 ha**.
- De kosten voor de aanleg van de extra buis en daadwerkelijke afkoppeling van straten en panden bedraagt circa € 20 per m².
- Afkoppeling vindt gelijktijdig met 'reguliere' rioolvervangings plaats. De jaarlijkse kosten zijn gerelateerd aan het aantal meters riolering dat vervangen wordt.

2.3 Aandachtspunten bij drinkwaterwinningen

Op dit moment is niet wettelijk geregeld wie verantwoordelijk is voor het nemen van maatregelen tegen grondwateroverlast, veroorzaakt door het stopzetten of verminderen van een grondwateronttrekking. De verantwoordelijkheid voor het nemen van maatregelen en het dragen van de bijbehorende kosten moet per geval bepaald worden. In de Waterwet is aan Gedeputeerde Staten wel de mogelijkheid gegeven om in de vergunning voorschriften op te nemen over voorafgaande melding van beëindiging of vermindering van de onttrekking. Deze voorschriften kunnen mede betrekking hebben op voorafgaande melding van beëindiging of vermindering van het onttrekken of het infiltreren. Voorafgaand aan het besluit tot het beëindigen of reduceren van een winning onderzoekt het waterbedrijf de mogelijke gevolgen daarvan. Een aantal waterbedrijven beschikt over een draaiboek voor de reductie of sluiting van winningen.

Waterbedrijf Groningen is onlangs gestopt met drinkwaterwinning in Haren. In samenwerking met Provincie Groningen en het Waterbedrijf Groningen zijn peilbuizen geplaatst om eventuele effecten hiervan op de grondwaterstand in Haren te monitoren. De monitoring wordt uitgevoerd door het waterschap en de gemeente.

De waterwinning in Glimmen is nog in bedrijf. Voor zover bekend zijn in de waterwinning (hoeveelheid, debiet) de komende jaren geen wijzigingen voorzien.

3 HUIDIGE SITUATIE VERSUS GEWENSTE SITUATIE

Dit hoofdstuk beschrijft de huidige situatie ten aanzien van de zorgplichten voor hemelwater en grondwater en de gewenste situatie. Op basis van de geconstateerde verschillen tussen de huidige situatie en de gewenste wordt in hoofdstuk vier de strategie opgesteld om het gewenste doel te bereiken. De gewenste situatie wordt beschreven aan de hand van doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden. In het GRP Haren is op een pragmatische wijze invulling gegeven aan de doelen en functionele eisen voor de afvalwaterzorgplicht en deels voor de hemelwaterzorgplicht. In bijlage 1 staan de aanvulling op het GRP ten aanzien van de functionele eisen en maatstaven voor hemelwater- en grondwaterzorgplicht schematisch weergegeven.

3.1 Hemelwater

Voor de hemelwaterzorgplicht streeft de gemeente Haren de volgende **doelen** na (zie voor de nummering bijlage 1):

- 1.2. De instroom van schoon regenwater in de riolering waar mogelijk voorkomen of beperken.
- 2.1. De afvoercapaciteit van het stelsel moet voldoende zijn om wateroverlast te voorkomen, uitgezonderd in buitengewone situaties en omstandigheden.
- 3.1. De vuilemissie door lozingen van regenwater op oppervlaktewater of bodem dient beperkt te zijn en mag de kwaliteit van het grondwater en oppervlaktewater niet doen verslechteren.
- 4.1. De gebruikers en knelpunten van de riolering dienen bekend te zijn en ongewenste lozingen dienen te worden voorkomen.

3.1.1 Regels, toezicht en stimuleren goed gebruik

1.2. De instroom van schoon regenwater in de riolering waar mogelijk voorkomen of beperken.

4.1. De gebruikers en knelpunten van de riolering dienen bekend te zijn en ongewenste lozingen dienen te worden voorkomen

Voor de lozingen van regenwater heeft de gemeente de mogelijkheid om per verordening regels en/of een termijn te stellen aan de aanbieder ervan. Gemeenten kunnen regels stellen vanuit het belang van de bodemkwaliteit of de goede werking van de gemeentelijke stelsels ter inzameling van afval- en hemelwater. De gemeente mag ook een termijn stellen waarbinnen perceelseigenaren lozing van hemelwater op een gemeentelijk systeem moeten beëindigen. Hierdoor ontstaat een duidelijke koppeling tussen het GRP en de milieuvergunningverlening en –handhaving.

De aansluitvergunning en de lozingsvergunning zijn vigerend. De lozingsvergunning komt te vervallen op basis van het Besluit Lozen Buiten Inrichtingen (Blbi). De waterschappen zien deze vergunningen graag vervangen worden door een Afvalwaterakkoord. De waterschappen hebben hierin de trekkersrol.

Vergunningplichtige bedrijfsmatige afvalwaterlozingen worden periodiek gecontroleerd. Dit beleid wordt de komende jaren voortgezet. Alle nieuwe aansluitingen worden gemaakt door of namens de gemeente. Goed gebruik van de gemeentelijke riolering willen wij de komende jaren verder stimuleren door het periodiek voorlichten van bewoners.

Besloten is dat particulieren financieel gestimuleerd worden om zelf af te koppelen. Vanaf 2012 wordt via de afdeling communicatie naar buiten getreden. Wij gaan de aanschaf van een regenton door particulieren

stimuleren door € 20,- van de aanschafkosten te retourneren. Dit bevordert de bewustwording van de inwoners.

Daarnaast adviseren wij inwoners die af willen koppelen. Desgevraagd wordt samen besproken welke voorziening en methode het meest geschikt is bij het betreffende perceel. Met betrekking tot de advisering ligt de gemeente op koers. Door capaciteitsgebrek moet de regentonnenactie nog worden geïnitieerd, de intentie is om hier begin 2012 mee te starten.

3.1.2 Hemelwateroverlast

2.1. De afvoercapaciteit van het stelsel moet voldoende zijn om wateroverlast te voorkomen, uitgezonderd in buitengewone situaties en omstandigheden.

In deze notitie hebben wij onze functionele eisen aan de afvoercapaciteit van de riolering verder uitgewerkt. De normen zijn daarmee vastgelegd.

De laatste hydraulische berekeningen van het gemengde rioolstelsel zijn voor Haren in 2008 uitgevoerd. De BRP-en van Noordlaren en Glimmen dateren van respectievelijk 1996 en 1997 en zijn aan actualisatie toe. De actualisatie van het BRP van Noordlaren is in 2010 gestart en wordt in 2012 afgerond. Daarnaast hebben wij in 2011 gerekend aan de riolering van de Lutsborgsweg en omstreken in verband met wateroverlast.

In voorliggende notitie zijn de normen nader vastgelegd en de definities gegeven van wateroverlast en –hinder.

De theoretische toetsing in de BRP's laten zien er bij zware buien knelpunten zijn wat betreft water op straat. Uit de praktijk blijkt dat dit zelden gebeurt. Wij krijgen weinig meldingen binnen ten aanzien van hemelwateroverlast.

3.1.3 Hemelwater bij nieuwbouw

1.2. De instroom van schoon regenwater in de riolering waar mogelijk voorkomen of beperken.

3.1. De vuilemissie door lozingen van regenwater op oppervlaktewater of bodem dient beperkt te zijn en mag de kwaliteit van het grondwater en oppervlaktewater niet doen verslechteren.

Bij nieuwbouwlocaties (in- en uitbreidingslocaties) en bij grote herinrichting van de openbare ruimte, wordt het stedelijk afvalwater en hemelwater gescheiden. Het vuilwater wordt ingezameld en getransporteerd naar de RWZI, terwijl het schone hemelwater zoveel mogelijk op eigen terrein wordt geïnfiltreerd. Als dit niet mogelijk is, wordt het afgevoerd naar een infiltratievoorzieningen of oppervlaktewater (conform de trits 'vasthouden-bergen-afvoeren').

In de Bouwverordening van de gemeente Haren is opgenomen dat bij nieuwbouw daar waar mogelijk het hemelwater binnen de perceelsgrens geïnfiltreerd dient te worden (artikel 2.7.5, lid 2, sub b). Wanneer aantoonbaar wordt gemaakt dat infiltratie niet mogelijk is, worden passende maatregelen getroffen en mag de perceelseigenaar het regenwater gescheiden aanbieden aan het gemeentelijk rioolstelsel. In volgorde van voorkeur, combinaties zijn mogelijk:

1. Buizenstelsel voor droogweerafvoer, regenwater infiltreren op eigen grond of/ en afvloeien en opvangen via openbare grond (goten, greppels, wadi's). Bij afkoppelen bij voorkeur het regenwater zichtbaar afvoeren.
2. Gescheiden systeem met centrale infiltratie;
3. Verbeterd gescheiden systeem met afvoer van 1 mm (= 0,1 p.o.c.) regen via droogweerafvoer;
4. Gemengd stelsel (in incidentele gevallen bij kleine inbreidingen).

Bij afkoppeling van bestaande oppervlakken vindt er altijd een afweging plaats of de verharding uit milieuhygiënisch oogpunt afgekoppeld kan worden of niet.

3.2 Grondwater

Ten aanzien van de grondwaterzorgplicht heeft Haren de volgende doelen:

- 5.1. Er is voldoende inzicht in de grondwaterhuishouding.
- 5.2. Grondwateroverlast in nieuwbouwsituaties zoveel mogelijk voorkomen.
- 5.3. Bewoners kunnen bij gemeente terecht voor vragen en/of klachten met betrekking tot grondwater.
- 5.4. Zoveel mogelijk voorkomen en beperken van structurele aan de bestemming gebonden grondwateroverlast.
- 5.5. Zorgvuldig omgaan met structurele grondwateroverlast.

3.2.1 Aanwezige voorzieningen voor grondwater

De gemeente Haren heeft momenteel geen specifieke voorzieningen in beheer voor het reguleren van grondwater in openbaar terrein. Wel is er in een aantal gebieden tijdens de bouwphase drainage aangelegd:

- In de weg met het riool meegelegde drainage (in ons beheer);
- Blokdrainages op particulier terrein, vaak aangelegd door de projectontwikkelaar.

Een deel van de drainageleidingen is aangelegd ten behoeve van de aanleg van de wijken en heeft in de huidige situatie geen functie meer. Als gevolg van het stellen van prioriteiten en de heroverweging van maatregelen, is het inventariseren van aanwezige drainagevoorzieningen in de openbare ruimte en het opstellen van een bijbehorend beheerplan komen te vervallen.

Wat voor de drainagevoorzieningen geldt, geldt ook voor het grondwatermeetnet. Wij hebben er uit doelmatigheidsoverwegingen voor gekozen de beschikbare financiële en personele middelen in te zetten voor bestaande en nieuwe probleemlocaties en het waterloket (zie 3.2.2). Dit heeft tot gevolg dat er géén uitgebreid grondwatermeetnet aangelegd wordt.

3.2.2 Loketfunctie

5.3. Bewoners kunnen bij gemeente terecht voor vragen en/of klachten met betrekking tot grondwater.

5.5. Zorgvuldig omgaan met structurele grondwateroverlast.

Vanuit de Waterwet hebben wij twee belangrijke loketfuncties ten aanzien van water:

1. Meld- en vraagpunt voor alle watergerelateerde zaken, hieronder vallen ook overlast en storingen.
2. Frontoffice voor aanvragen van de watervergunning.

Meldingen, klachten en vragen komen binnen bij de frontoffice. Dit kan digitaal, telefonisch en aan de balie. De meldingen worden vastgelegd in het registratiesysteem en indien nodig doorgezet naar een behandelaar. Ook de buitendienst krijgt meldingen binnen en zorgt zelf voor afhandeling. Ten aanzien van de huidige loketfunctie kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

1. Er is binnen de gemeente een goed en functionerend systeem om meldingen ten aanzien van watergerelateerde zaken te doen.
2. De meldingen worden op een correcte wijze geregistreerd.
3. Terugkoppeling ten aanzien van de afhandeling van de melding ontbreekt. Waardoor er geen zicht is op correcte afhandeling en de daadwerkelijk oorzaak en is het probleem.

4. Het systeem levert geen betrouwbare input voor het beleid ten aanzien van de oorzaak van de klachten (zie voorgaande punt), maar wel over de kwantiteit.

In 2011 zijn er tot medio november slechts 18 watergerelateerde klachten binnengekomen. Waarvan er 15 vragen betrekking hadden op verstoppingen of storingen. De afgelopen jaren laat het volgende beeld zien ten aanzien van het aantal klachten en meldingen van grond- en hemelwater:

Jaar	Grondwater	Regenwater
2007	1 keer	1 keer
2008	2 keer	5 keer
2009	1 keer	8 keer
2010	-	8 keer
2011	1 keer	2 keer

Een aanvraag voor een watervergunning is nog nooit ingediende bij Haren. De afdeling vergunningverlening beoordeelt de vergunningaanvragen en als daar uit blijkt dat er activiteiten inzitten die vergunningplichtig zijn in het kader van de Waterwet, dan nemen zij contact op met het waterschap of de provincie.

Gezien het geringe aantal meldingen, de goede afhandeling hiervan in de praktijk en de kennis van het gebied wordt op doelmatige wijze invulling gegeven aan het waterloket(functie).

3.2.3 Grondwateroverlast

5.2. Grondwateroverlast in nieuwbouwsituaties zoveel mogelijk voorkomen.

5.4. Zoveel mogelijk voorkomen en beperken van structurele aan de bestemming gebonden grondwateroverlast.

De afgelopen periode hebben wij gebruikt om meer inzicht te krijgen in het grondwater(overlast). Duidelijk werd dat er weinig meldingen en klachten binnenkomen ten aanzien van grondwater. Bij de meldingen ligt de verantwoordelijkheid in veel gevallen bij de betreffende particulier (bijvoorbeeld bij een bouwkundig gebrek van een woning). Wij zijn dan ook van mening dat er weinig locaties zijn waar sprake is van structurele grondwateroverlast.

Indien er ingrepen in de openbare ruimte plaatsvinden (zoals afkoppeling en rioolvervanging) en indien daar aanleiding toe is, wordt ook de grondwatersituatie onderzocht.

Uit een onderzoek dat in 2002 is gehouden blijkt dat er in de landelijke gebieden rondom Glimmen hogere grondwaterstanden voorkomen dan elders binnen de gemeente. Volgens dit onderzoek komt het door een (te) beperkte afvoer van sloten van NS / waterschap, ongunstig peilbeheer en slecht te schouwen sloten. Ondanks de hogere grondwaterstanden komen er ook vanuit Glimmen weinig meldingen.

In het kader van deze Grond- en hemelwaternotitie heeft de gemeente ontwateringsdiepten bij nieuwbouw vastgelegd (zie paragraaf 4.2.1). Deze worden als uitgangspunt gehanteerd bij nieuwbouwprojecten. Om de ontwateringsdiepten te waarborgen wordt zo nodig drainage aangelegd bij de aanleg.

Ondanks de gunstige hoogteligging en de beperkte afhankelijkheid van oppervlaktewaterstanden, komen er toch relatief vaak hoge grondwaterstanden voor. De aanwezigheid van een kleilaag zorgt lokaal voor (hogere) schijnwaterstanden.

De particulier is primair verantwoordelijk voor maatregelen op eigen terrein. Indien er na beoordeling door de gemeente sprake is van grondwateroverlast op particulier terrein en deze particulier zich redelijkerwijs niet op een andere wijze van het grondwater kan ontdoen, zal in overleg (aanvullend eventueel in overleg met het waterschap) een oplossing gezocht worden. Een voorbeeld is het aanleggen van perceelsdrainage en deze aansluiten op de riolering.

4 STRATEGIE

Uit de toetsing uit het vorige hoofdstuk volgde een aantal hiaten. Er wordt nog niet volledig aan de in deze notitie gestelde doelen voldaan. Dit hoofdstuk beschrijft de strategie om de hiaten in te vullen. De gewenste situatie wordt bereikt door:

1. Invulling hemelwaterzorg
 - 1.1. Voortzetten hemelwaterbeleid bestaande bebouwing
 - 1.2. Voortzetten hemelwaterbeleid bij nieuwbouw
 - 1.3. Verbeteren inzicht in afvoercapaciteit
2. Invullen grondwaterzorg
 - 2.1. Verankeren grondwaterbeleid bij bestaande bebouwing
 - 2.2. Verankeren grondwaterbeleid bij nieuwbouw
 - 2.3. Verbeteren inzicht in grondwatersituatie

4.1 Invulling hemelwaterzorgplicht

4.1.1 Voortzetten hemelwaterbeleid bestaande bebouwing

Het huidige hemelwaterbeleid bij bestaande bebouwing wordt de komende jaren voortgezet. Wij streven op de lange termijn naar de afkoppeling van 50% verhard oppervlak van de gemengde riolering. Dat betekent dat er nog circa 60 hectare afgekoppeld moet worden.

Een groot deel van de afkoppeling wordt bereikt door autonome ontwikkelingen, zoals herinrichting, waarbij een groot deel van de afstromende oppervlakken in de nieuwe situatie niet langer op de riolering zijn aangesloten.

Daarnaast willen wij de gestelde ambitie bereiken door mee te liften met weg- en/of rioolrenovaties. De verwachting is dat de afkoppelambitie van 50% binnen 50 à 60 jaar gerealiseerd kan worden (vervangingsronde vrijvervalriolering).

Het afkoppelen van verhard oppervlak van de gemengde riolering heeft de volgende voordelen:

- Reductie van het overstortende volume, als gevolg van scheiding hemelwater en afvalwater, waardoor de waterkwaliteit verbetert;
- Minder afvoer van relatief schoon hemelwater naar de RWZI, wat de effectiviteit van de RWZI verhoogt. Al het water dat schoner is dan het effluent van de zuivering moet, vanuit het oogpunt van duurzaamheid, niet worden afgevoerd naar die zuivering, omdat het dan vuiler het afvalwatersysteem verlaat dan dat het erin gekomen was;
- Het bestaande rioolstelsel wordt hydraulisch minder belast, waardoor gebieden met een verhoogde kans op 'water-op-straat' worden ontlast en op de verwachte klimaatverandering wordt geanticipeerd.

4.1.2 Voortzetten hemelwaterbeleid bij nieuwbouw

Bij nieuwbouwlocaties (in- en uitbreidingslocaties) wordt het stedelijk afvalwater en hemelwater gescheiden. Het vuilwater wordt ingezameld en getransporteerd naar de RWZI, terwijl het schone hemelwater zoveel mogelijk op eigen terrein wordt geïnfiltreerd. Indien dit niet mogelijk is, wordt het afgevoerd naar een infiltratievoorzieningen of oppervlaktewater (conform de trits 'vasthouden-bergen-afvoeren').

In de Bouwverordening van de gemeente Haren is opgenomen dat bij nieuwbouw daar waar mogelijk het hemelwater binnen de perceelsgrens geïnfiltreerd dient te worden (artikel 2.7.5, lid 2, sub b).

Wanneer aantoonbaar wordt gemaakt dat infiltratie niet mogelijk is, worden passende maatregelen getroffen en mag de perceelseigenaar het regenwater gescheiden aanbieden aan het gemeentelijk rioolstelsel.

Het huidige beleid bij nieuwbouw is dat de particulier het vrijkomende hemelwater binnen de perceelsgrens infiltreert, tenzij dit pertinent niet mogelijk is.

4.1.3 Verbeteren inzicht in afvoercapaciteit

Voor de actualisatie van het GRP in 2014 wordt gebruik gemaakt van de BRP-en uit de periode 2008 – 2012, met uitzondering van Glimmen. Momenteel is het nog niet duidelijk of BRP Glimmen in deze planperiode geactualiseerd kan worden, aangezien er vooralsnog geen financiering voor is (voorzien in 2015).

Klimaatverandering

Het KNMI stelt dat Nederland als gevolg van het broeikaseffect warmer is geworden en met meer hevige regenval te maken heeft gekregen. In het rapport '*De toestand van het Klimaat 2008*' staat dat het klimaat in Nederland sneller verandert dan verwacht. De zomers worden natter en de (onweers)buien heviger.

Het beleid van Haren is erop gericht dat het hemelwater dat in het stedelijk gebied valt, zo min mogelijk wateroverlast veroorzaakt. Onder wateroverlast wordt verstaan: economische schade, (verkeers)onveiligheid, verminderde leefbaarheid en verminderde volksgezondheid.

Allereerst moet duidelijk zijn wat wij onder wateroverlast verstaan (onderscheid in wateroverlast en waterhinder). De afvoercapaciteit van rioolstelsels is en blijft beperkt, waardoor water-op-sstraat tijdens hevige neerslag onvermijdelijk is.

(Regen)water op straat bij zeer zware buien is (zelfs) een van de ontwerpcriteria bij nieuwe regenwaterstelsels. Er zijn twee gradaties, te weten **waterhinder** en **wateroverlast**.

Waterhinder

Waterhinder is minder ernstig dan wateroverlast. Wij vinden dat waterhinder binnen zekere grenzen acceptabel is.

Waterhinder

Waterhinder leidt **niet** tot schade (materieel of immaterieel) en is, mede gezien de klimaatverandering, periodiek acceptabel.

Voorbeelden van hinder zijn water tussen de trottoirbanden (dat slechts in beperkte mate stinkt en/of geen of in beperkte mate verontreinigingen achterlaat), ondergelopen achterpaden of tuinen.

Dit kan overlast worden wanneer de hinder meerdere uren aanhoudt.

Wateroverlast

Wateroverlast daarentegen is wél ernstig. Onder wateroverlast wordt verstaan: economische schade, (verkeers)onveiligheid, verminderde leefbaarheid en verminderde volksgezondheid.

Wij spreken van **wateroverlast** indien:

- regen- en/of afvalwater afkomstig uit een gemengd rioolstelsel of hemelwaterstelsel langer dan 4 uur op straat staat óf indien dit in ernstige mate stinkt en / of er veel verontreinigingen in aanwezig zijn (volksgezondheidsrisico).
- water via de straat huizen of gebouwen instroomt;
- water overloopt uit toiletten (bij gemengde stelsels);
- water verkeersaders en doorgaande (ontsluitings)wegen en tunnels gedurende meer dan twee uur blokkeert;
- water langer dan 4 uur hinder oplevert voor het verkeer (gemotoriseerd, fietsers en voetgangers).
- water langer dan 4 uur in een tuin staat en dit afkomstig is uit het rioleringsstelsel.

Vaak is water op straat kortdurend van aard en leidt dit niet tot noemenswaardige hinder of schade. Bewoners accepteren water-op-sstraat wanneer het extreem regent of geregend heeft en dit incidenteel vóórkomt, maar de acceptatie is aan grenzen gebonden. Waar deze grens ligt en in welke gevallen er sprake is van hinder of overlast hangt enerzijds af van de frequentie en locatie van water op straat en anderzijds van de gevolgen.

Los daarvan moeten bewoners (leren) accepteren dat er als gevolg van klimaatverandering vaker sprake kan zijn van hevige neerslag en dus ook van water-op-sstraat.

De gemeente Haren is van mening dat waterhinder periodiek vóórkomt. Wateroverlast dient zoveel mogelijk voorkómen te worden. **Bij Bui 08** (standaard neerslaggebeurtenis met omvang van 19,8 mm in 60 minuten en een herhalingsstijd van 1 keer per 2 jaar) **mag géén wateroverlast optreden.**

4.2 Invulling grondwaterzorgplicht

4.2.1 Verankeren grondwaterbeleid bij bestaande bebouwing

De gemeente is voor de particulier met wateroverlast het eerste aanspreekpunt. De komende jaren wordt het grondwaterbeleid bij bestaande bebouwing duidelijker gecommuniceerd met de burger. Burgers moeten weten wie in welke gevallen verantwoordelijk is: de gemeente, het waterschap, de provincie of hijzelf. Hiertoe wordt intern bekendheid gegeven aan het stappenplan grondwateroverlast. Indien meldingen vallen onder de verantwoordelijkheid van provincie (grondwaterbeheerder) of waterschap (waterbeheerder), dient de gemeente afspraken te maken over de afhandeling hiervan. De gemeente vervult hierin een regisseursfunctie.

De particulier is primair verantwoordelijk voor maatregelen op eigen terrein. Indien er sprake is van grondwateroverlast op particulier terrein én de particulier zich redelijkerwijs niet op een andere wijze van het grondwater kan ontdoen, kan het grondwater via de straat- of trottoirkolk geloosd worden op de aanwezige (hemelwater)riolering.

Indien er sprake is van grondwateroverlast op particulier terrein als gevolg van te hoge grondwaterstanden in de openbare ruimte, heeft de gemeente de zorg om samen met de eigenaar te zoeken naar een doelmatige oplossing.

Wij hebben hiervoor een speciale pagina op de website ingericht, waarop klachten kunnen worden gemeld. Dat geldt ook voor watergerelateerde klachten. Deze worden geregistreerd naar aard, omvang en locatie. Deze meldinggegevens kunnen indien nodig gebruikt worden voor nader onderzoek naar eventuele grondwaterproblemen.

Deze klachten worden vervolgens aangepakt volgens het volgende stappenplan:

Tabel 1 Stappenplan beoordelen meldingen van grondwateroverlast

Stap	Actie	Toelichting
1	Ontvangst klachten/meldingen	Vastleggen in systeem
2	1 ^e beoordeling van klacht: mogelijk grondwater gerelateerd of niet?	Indien nodig melding laten afhandelen door waterschap of provincie
3	a. Beoordelen of er werkelijke schade/overlast optreedt * b. Toetsen grondwaterstanden aan gewenste grondwaterstand = mv - gewenste ontwateringsdiepte (zie tabel 2), eventueel hiertoe een peilbuis plaatsen	Bezoek ter plaatse
<i>Indien op basis van 3a en b de melding als overlast wordt beoordeeld:</i>		
4	Beoordelen of gewenste grondwaterstand <u>structureel</u> ** wordt overschreden	Onderzoeken lokale situatie in beeld brengen door verzamelen gegevens en eventuele aanvullende metingen.
5	Beoordelen of, en zo ja, welke maatregelen er op de korte en lange termijn genomen moeten worden.	Maken doelmatigheidsafweging en plannen van eventuele maatregelen.

* er wordt gesproken over overlast indien de grondwaterstand op openbaar terrein zorgt voor een herhaaldelijke of langdurige verslechtering van de gebruiksfunctie van het betreffende gebied.

Daarnaast dient de overlast meerdere aaneengesloten percelen te betreffen.

** onder structureel wordt verstaan: "herhaaldelijk en langdurig". De termen herhaaldelijk en langdurig kunnen op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. Omdat de gemeente op dit moment niet voldoende inzicht heeft in de exacte grondwaterstanden worden voornamelijk de volgende criteria gebruikt:

- minimale eis voor "herhaaldelijk" is: ieder jaar terugkerend en reeds geruime tijd aanwezig.
- minimale eis voor "langdurig" is: tenminste 2 maanden ononderbroken durend.

Tabel 2 Gewenste ontwateringsdiepte in de openbare ruimte

Bestemming	Gewenste ontwateringsdiepte (ontwerp normen bij GGW)
	[m – mv]
Kabels en leidingen	0,60
Primaire wegen	1,00
Secundaire wegen	0,70
Tuinen, plantsoenen, parken en sportvelden	0,50

De regisseursfunctie van de gemeente verplicht de gemeente tot het in ontvangst nemen van klachten met betrekking tot (grond)wateroverlast en het zorgvuldig afhandelen hiervan. Dit betekent echter niet dat de gemeente ook verantwoordelijk is voor het oplossen van de ondervonden overlast.

De grondwaterzorgplicht geeft de eigenaar de verantwoordelijkheid voor zijn eigen terrein. Net als de particulier op eigen perceel is de ook de gemeente als eigenaar en beheerder verantwoordelijk voor de openbare ruimte. Indien afwijkende grondwaterstanden in de openbare ruimte aantoonbaar leiden tot overlast aan de bestemming van omliggende percelen, treedt de gemeentelijke zorgplicht in werking. Er zal dan in overleg met de particulier naar een doelmatige oplossing binnen redelijke termijn moeten worden gezocht. Hierbij houdt ook de particulier zijn eigen verantwoordelijkheden om te voldoen aan de geldende bouwkundige eisen en het nemen van maatregelen om zich te ontdoen van overtollig hemel- en

grondwater op eigen terrein. De gemeente is bovendien op basis van de grondwaterzorgplicht nadrukkelijk geen peilbeheerder van het grondwater geworden, wat betekent dat de grondwaterstand incidenteel hoog kan zijn.

Los van de verantwoordelijkheid voor grondwateroverlast bieden wij informatie via de website aan voor particulieren om zelf maatregelen te nemen tegen (grond)wateroverlast. Ook is hier duidelijke informatie te vinden over de rol en verantwoordelijkheid van gemeente en particulier.

4.2.2 Verankeren grondwaterbeleid bij nieuwbouw

Voor nieuwbouw geldt het volgende grondwaterbeleid.

Tabel 3 Gewenste ontwateringsdiepten bij nieuwbouw

Bestemming	Gewenste ontwateringsdiepte [m – mv]
Woningen/gebouwen met kruipruimte	0,70 (ca 0,2 m onder de kruipruimte)
Woningen/gebouwen zonder kruipruimte	0,50

Teneinde de afgesproken ontwateringsdiepten te waarborgen wordt bij nieuwbouwprojecten zonodig drainage aangelegd, een en ander in overleg met het waterschap.

4.2.3 Verbeteren inzicht in grondwatersituatie

De gemeente Haren kiest er uit doelmatigheidsoogpunt bewust niet voor de aanleg van een uitgebreid grondwatermeetnet. In het grootste deel van de gemeente zijn de risico's op grondwateroverlast gering en daarnaast is het nut van een meetnet (mede daardoor) klein.

Wij verzamelen de beschikbare gegevens van grondwaterstanden indien daar aanleiding toe is (waaronder als gevolg van het stopzetten van de drinkwaterwinning in Haren). De gemeente werkt ambtelijk goed samen met medewerkers van de waterschappen. Wij hoeven niet alles zelf te weten / meten, zolang wij maar weten waar de informatie te vinden is, te weten bij de waterschappen en het Dinoloket van TNO.

Mocht een specifieke melding of klacht daar aanleiding toe geven, dan zullen wij een of meerdere peilbuizen aan (laten) brengen in de nabijheid van de overlastlocatie.

4.2.4 Waterloket

De gemeente Haren geeft op doelmatige wijze invulling aan onze loketfunctie, door de huidige werkwijze te optimaliseren. In de toekomst gaan wij voor alle meldingen gebruik maken van Smile. De "tracking en tracing" van klachten kan beter. Hoe een klacht is afgehandeld en wat de bevindingen zijn bij inspectie wordt geregistreerd in het systeem. Hiermee wordt ook inzicht verkregen in het verschil tussen incidenten en structurele probleemsituaties. Dit is input voor beleid en uit te voeren maatregelen.

4.3 Samenvatting maatregelen

In deze notitie zijn een aantal (verbeterings)maatregelen genoemd. Onderstaand zijn deze puntsgewijs weergegeven:

- Doorgaan met afkoppeling van bestaand verhard oppervlak (conform beleid GRP)
- Actualiseren BRP Glimmen (kosten dekken uit 233.60 Onderzoeken)
- Communiceren met inwoners over wateroverlast en –hinder (acceptatie, klimaatverandering)
- Ontwateringsdiepten bij nieuwbouw ook vastleggen in bestemmingsplan (niet bindend)
- Nieuwbouwplannen toetsen op grondwaterbeleid (ontwateringsdiepten)
- Interne afstemming regisseursrol gemeente bij aanvraag Watervergunning
- Op website melding maken van wie waarvoor benaderd kan worden en meer informatie over (eigen) verantwoordelijkheden bij (grond)waterhinder en overlast.
- Stappenplan meldingen intern afstemmen en stroomlijnen. Daarbij ook aandacht voor het rubriceren en evalueren van meldingen (was er inderdaad een storing of was de huisaansluiting verstopt).

De meeste maatregelen leiden nauwelijks tot onvoorziene kosten en hebben derhalve geen effect op de ontwikkeling van de rioolheffing. De benodigde personele capaciteit zal daarentegen wel enigszins toenemen. Dit geldt bijvoorbeeld voor communicatie (waaronder regentonnenactie), verwerken klachten en meldingen en voorlichting (mede met betrekking tot afkoppeling).

5 COLOFON

Opdrachtgever	: Gemeente Haren
Project	: Grond- en hemelwaternotitie gemeente Haren
Dossier	: BA7587
Omvang rapport	: 17 pagina's
Auteur	: Marco de Kraker
Bijdrage en interne controle	: Daan Smit
Projectleider	: Marco de Kraker
Projectmanager	: Marco Piët
Datum	: 20 maart 2012
Naam/Paraaf	:

DHV B.V.

Land+Water

Verlengde Kazernestraat 7

7417 ZA Deventer

Postbus 927

7400 AX Deventer

T (0570) 63 93 00

F (0570) 63 93 01

www.dhv.nl

BIJLAGE 1 Aanvullende functionele eisen voor grond- en hemelwater

Doel	Functionele Eisen	Maatstaven
1	Inzameling van het binnen gemeentelijk gebied geproduceerde afvalwater en overtollige neerslag	
1.1	Er dienen geen ongewenste lozingen op de riolering plaats te vinden, instroom rioolvreemd water zo veel mogelijk beperken.	Er dienen geen overtredingen te zijn van de lozingsvoorwaarden conform de Wet Milieubeheer en de Waterwet (en het Blbi)
1.2	De instroom van schoon regenwater in de riolering waar mogelijk voorkomen of beperken.	In bestaande situaties de afvoer van schoon hemelwater waar mogelijk beperken. Waar dat mogelijk en verantwoord is particulieren stimuleren om schoon regenwater af te voeren naar bodem of oppervlaktewater; Bij rioolvervanging afkoppeling altijd als keuzemogelijkheid meenemen. Uitgangspunt is dat in 50% van de gevallen afkoppeling een reële optie is en toegepast wordt. Bij nieuwbouw alleen inzamelen van afstromend hemelwater voorzover dit redelijkerwijs niet op eigen perceel te verwerken, dan wel direct naar oppervlaktewater af te voeren is.
2	Transport van het ingezamelde water naar een geschikt overnamepunt	
2.1	De afvoercapaciteit van het stelsel moet voldoende zijn om wateroverlast te voorkomen, uitgezonderd in buitengewone situaties en omstandigheden.	Water-op-straat mag bij bui08 (module C2100 Leidraad Riolering) voorkomen, maar niet tot wateroverlast leiden. Gemeente anticipeert op klimaatverandering door veel afvoerend oppervlak af te koppelen. Zie verder definitie van wateroverlast en –hinder.
3	Geen ongewenste emissies naar oppervlaktewater en bodem (inclusief naar het grondwater)	
3.1	De vuilemissie door lozingen van regenwater op oppervlaktewater of bodem dient beperkt te zijn en mag de kwaliteit van het grondwater en oppervlaktewater niet doen verslechteren.	Regenwater mag worden geloosd in de bodem of op het oppervlaktewater waarbij moet worden voldaan aan het Blbi. Hierover maken gemeente en waterschap per geval nadere afspraken.
4	Effectief Rioleringsbeheer (gaat gelden voor alle voorzieningen t.b.v. de gemeentelijke watertaken)	
4.1	De gebruikers en knelpunten van de riolering dienen bekend te zijn en ongewenste lozingen dienen te worden voorkomen.	<ul style="list-style-type: none"> - Naleving van vergunningen, afhankelijk van de aard van de bedrijven, conform Wet Milieubeheer - Geen illegale aansluitingen - Periodieke voorlichting goed gebruik riolering - Alle nieuwe aansluitingen worden gemaakt door of namens de gemeente
5	Invulling geven aan de grondwaterzorgplicht	
5.1	Er is voldoende inzicht in de grondwaterhuishouding	De gemeente verzamelt de beschikbare gegevens van grondwaterstanden indien daar aanleiding toe is. Gemeente weet waar zij deze info kan halen: Waterschap

	<p>Hunze en Aa's en het Dinoloket van TNO.</p> <p>Er is voor gekozen om geen uitgebreid meetnet aan te leggen (doelmatigheidsafweging), maar indien daar aanleiding toe is peilbuizen aan te brengen.</p>
<p>5.2</p> <p>Grondwateroverlast in nieuwbouwsituaties zoveel mogelijk voorkomen.</p>	<p>Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zijn in overeenstemming met de bouwverordening van de gemeente. Daarbij worden de gewenste ontwateringsdieptes per bestemming, zoals vastgelegd in het GRP¹, als uitgangspunt gehanteerd.</p>
<p>5.3</p> <p>Bewoners kunnen bij gemeente terecht voor vragen en/of klachten met betrekking tot grondwater.</p>	<p>Waterloket, de gemeente heeft een "loket" waar bewoners (telefonisch of via internet) terecht kunnen voor vragen en klachten over grondwater.</p>
<p>5.4</p> <p>Zoveel mogelijk voorkomen en beperken van structurele aan de bestemming gebonden grondwateroverlast.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De particulier is primair verantwoordelijk voor maatregelen op eigen terrein (bouwkundig, waterhuishoudkundig, etc). - Indien er na beoordeling door de gemeente sprake is van grondwateroverlast op particulier terrein en deze (rechtspersoon) zich redelijkerwijs niet op een andere wijze van het grondwater kan ontdoen, zal in overleg met de gemeente een oplossing gezocht worden.
<p>5.5</p> <p>Zorgvuldig omgaan met structurele grondwateroverlast</p>	<p>De gemeente hanteert een stappenplan voor het beoordelen en afhandelen van meldingen m.b.t. grondwateroverlast. Binnengekomen meldingen worden door de gemeente geregistreerd.</p> <p>De gemeente draagt zorg voor een goede samenwerking tussen de betrokken overheden, indien de verantwoordelijkheid voor een melding geheel of gedeeltelijk ligt bij de waterbeheerder / waterschap of grondwaterbeheerder / gemeente.</p>

¹ De ontwateringsdiepten staan in deze Grond- en hemelwaternotitie die onderdeel is van het GRP 2010 t/m 2014